

SEURA NÄYTELMIÄ

N:o 120

Tuomas Ronkainen

Kaksinäytöksinen näytelmä

Kirjottanut

Sakari Pyysalo

ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

- N:o 42 Langaton telefooni, 2 n. Ewald J. (8 h.) 75 p.
 N:o 43 Lantutaitteilija, yksinpuh. Aaro Vallimmäki. (2 h.) 40 p.
 N:o 44 Snurundenhuullunta, 1 n. Ossi Juhannus. (6 h.) 75 p.
 N:o 45 Hetken lapsi, 3 n. Veijon-Veikko. (8 h.) 75 p.
 N:o 46 Sauria tuumia, 1 n. Ewald J. (6 h.) 75 p.
 N:o 47 Vaalipuhissa, 1 n. A. T. (8 h.) 75 p.
 N:o 48 Yksimieliset, 2 kuv. Anton Hasti. (5 h.) 60 p.
 N:o 49 Lakkaja, 2 os. vuoropuhelu M. V. (4 h.) 75 p.
 N:o 50 Lesken kanssa naimisiin, 1 n. J. Sjöstöm. (6 h.) 75 p.
 N:o 51 Noidan kosto, 3 n. K. O. Tanner. (11 h.) 1:50 p.
 N:o 52 Proteetta, 4 n. U. V. Valakorpi. (11 h.) 1:50 p.
 N:o 53 Murtovaaralaiset, 3 n. Ewald J. (8 h.) 1 mk.
 N:o 54 Kosimassa, 1 n. Veijon-Veikko. (5 h.) 75 p.
 N:o 55 Kuolema, 1 n. U. W. Valakorpi (4 h.) 75 p.
 N:o 56 Talonpoika satimessa, 3 n. L. Holberg — Latin-Kyösti. (12 h.) 1 mk.
 N:o 57 Arvapiainen pulveri, 1 n. L. Holberg — Latin-Kyösti. (8 h.) 60 p.
 N:o 58 Sarjety sydan, 2 n. K. A. Puhdaskoski. (6 h.) 75 p.
 N:o 59 Sorretun kosto, 5n. J. H. Tuukkanen. (16 h.) 1 mk.
 N:o 60 Pikkukaupunki, 4 n. U. W. Valakorpi. (20 h.) 1:25.
 N:o 61 Maalasia neuvomassa, 3 n. Väinö Kataja. (15 h.) 1:50.
 N:o 62 Kun agronomi saapui, 1 n. Vilho Leino. (9 h.) 75 p.
 N:o 63 Karkureita, 1 n., Vilho Leino. (6 h.) 75 p.
 N:o 64 Napurit, 1 n. U. W. Valakorpi. (11 h.) 75 p.
 N:o 65 Aave, 1 n. U. W. Valakorpi. (4 h.) 50 p.
 N:o 66 Mustasukkaisia, 1 n. Yrjö Hellala. (7 h.) 50 p.
 N:o 67 Kunninkaan tuomio, 3 n. Otto Vilho. (8 h.) 1 mk.
 N:o 68 Talonkatsajaiset, 1 n. Korhos-Helkki. (5 h.) 50 p.
 N:o 69 Aarteenkaitajajat, 3 n. Larin-Kyösti. (10 h.) 2 mk.
 N:o 70 Kun piilat ovat lakossa, 3 n., Martti Wuori. (6 h.) 2 mk
 N:o 71 Märta leijonhuvud 1 n., Martti Wuori. (5 h.) 50p
 N:o 72 Naimiskauppa, 1 n., Martti Wuori. (5 h.) 75 p.
 N:o 73 Seinä väliä, 1 n., Martti Wuori. (4 h.) 75 p.
 N:o 74 Lakossa, 3 n., Kalle Santavuori. (13 h.) 75 p.
 N:o 75 Matkustava agronomi, 3 n., U. W. Valakorpi. (10 h.) 1 mk.
 N:o 76 Vojunna odotelllessa, 1 n., Yrjö Hellala. (9 h.) 50 p.
 N:o 77 Käilyensä ahdistama, 1 n., Yrjö Hellala. (8 h.) 50 p.
 N:o 78 Miehiöiden kosto, 2 n., K. A. Puhdaskoski. (5 h.) 50 p.
 N:o 79 „Karuhen” kynsissä, 1 n., Yrjö Hellala. (8 h.) 50 p.
 N:o 80 Mustalaisen kosto, 3 n., Kalle Taheta. (4 h.) 75 p.
 N:o 81 Siirtolaiset, 3 n., K. O. Tanner. (9 h.) 75 p.
 N:o 82 Juntalainen, 1 n., J. A. Helmo. 75 p.
 N:o 83 Luulojen uhrin, 1 n. Kalle Santavuori. (6 h.) 75 p.
 N:o 84 Hirvijahdissa, 1 n. Kyösti Korpikivi. (9 h.) 75 p.
 N:o 85 Satturin perintö, 1 n., Kyösti Korpikivi. (6 h.) 50 p.
 N:o 86 Kun vaaria narrattiin, 1 n., Kyösti Korpikivi. (7 h.) 75 p.
 N:o 87 Kuvernööri tulee, 2 n., Kyösti Korpikivi. (7 h.) 75 p.
 N:o 88 Mailman loppu, 1 n., Yrjö Yläne. (7 h.) 75 p.
 N:o 89 Sulhanen vankilasta, 1 n., K. J. Tuulesuu. (5 h.) 75 p.
 N:o 90 Sihtterihattu, 2 n., J. M—aa. (7 h.) 75 p.
 N:o 91 Ka, sinäkö se olitkin? 2 n., J. M—aa. (8 h.) 75 p.
 N:o 92 Naimishommissa, 1 n., Liina Kahma. (6 h.) 75 p.

TUOMAS RONKAINEN

KAKSINÄYTÖKSINEN NÄYTELMA

KIRJOTTANUT

SAKARI PYYSSALO

KUSTANTAJA

ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

Tämän näytelmän esitysoikeuden saa jokainen ostamalla vähintään viisi kappaletta tätä kirjaa lähimmästä kirjakaupasta tai kustantajalta.

HENKILÖT:

ENSIMÄISESSÄ NÄYTÖKSESSÄ:

Leena,
Eliina,
Vaari,
Tuomas ja
Talonen.

TOISESSA NÄYTÖKSESSÄ:

Leena,
Tuomas,
Vouti,
Eliina,
Kalle,
Vaari sekä
Lakkolaisia ja
Poliiseja.

Ensimmäinen näytös.

Tupa Yli-Ronkaan torpassa. Leena hämmentää pataa ja hommailee illallista. Vaari loikoo vuoteessaan.

LEENA:

(Hyräilee.)

„Ah sinuss' jos ain' ilon' ois',
Enk' unhottais' sua koskaan pois;
Suo siihen apus' armosta . . .“

ELIINA:

(Tulee kantaen jauhovakkaa.) Iltakello kuului jo soivan.

LEENA:

Jumalan kiitos! Tuomas tulee siis vihdoinkin. —
Oh miten olen pelännyt! . . .

ELIINA:

Mikä sinua pelottaa, äiti?

LEENA:

En tiedä oikein itsekään. Tämä aika tuntuu niin kummalliselta. Tänään ei aavista mitä jo huomenna saattaa olla tapahtunut. Kaikki on niin kuumaa ja ärtyistä. Tuomaskin on tullut niin toisenlaiseksi . . .

ELIINA:

Tuomas on suora mies. Hän ajaa kansan asiaa.

LEENA:

Se suoruushan minua juuri pelottaakin. Vertaisten ja alempien kesken menee se kyllä mukiin, mutta ylempien edessä voi se käydä vaaralliseksi.

ELIINA:

Äiti pelkää joutavia. Tuomas on järkevä mies, sen tunnustavat kaikki.

LEENA:

Eihän siltä ymmärryksen lahjaa puutu, mutta sellainen hillitön sisu saattaisi olla turmioksi millaiselle miehelle tahansa.

ELIINA:

Niin, kyllähän Tuomas on tulinen, kun suuttuu, mutta typeryys on hänestä kaukana silloinkin.

LEENA:

Voi voi, sinä et tunne Tuomasta niinkuin minä. Typerä hän ei ole, mutta — sitä pahempi — hän on vihastuessaan sokea ja silmitön. Semmoiset ihmiset syökösyvät tavallisesti turmioon.

ELIINA:

Äiti, sinähän olet vallan sairas Tuomaan takia.

LEENA:

En yksin hänen.

ELIINA:

Kenenkä sitte?

LEENA:

Meidän kaikkien. Se olisi onnettomuutemme . . .

ELIINA:

Mutta — äiti . . .

LEENA:

Mitä! Luulitko että siitä ei tulekkaan totta?

ELIINA:

Tietysti siitä tulee! Sanoihan Tuomas sen jo eilen, eikä mielet siitä liene vielä muuttua ehtineet. Patruunassa on vika, hän ei suostu.

LEENA:

Ehkä hän suostuisi, kun oikealla tavalla puhuttaisiin — koetettaisiin sanallakin vaikuttaa . . .

VAARI:

(*Kömpii istualleen.*) Hm! Olisi se oiva patruuna!

ELIINA:

Tuskin se olisi onnellistakaan. Helposti saatu on myys helposti menetetty. Taistelua täytyy olla.

LEENA:

Miten lienee se taistelu Jumalalle otollista.

VAARI:

Kun minä olin nuori, tehtiin työtä. Ennen päivänousua menttiin kartanoon — laskettua palattiin. Päivä oli kuin ijankaikkisuus — voudit olivat kuin piruja, — mutta sittekään emme ryhtyneet tuollaisiin . . . Mitä siitä sanotte!

ELIINA:

Mitä niistä entisistä. Nyt on toinen aika ja toiset eläjät!

VAARI:

Siltä näyttää. Työtä vähä ja — leipää vieläkin vähemmän.

LEENA:

Onko vaarin tarvinnut nälkää kärsiä? — Aina vaan pelkkää hammastelua . . .

VAARI:

So-so, joko se nyt taas — enhän ole semmoista väittänytkään . . .

LEENA:

Vai et — olisitpa edes herännyt, — vaan kun on vanha ihminen niin tyytymätön — semmoinen pakana . . .
(*Menee itkien ulos.*)

VAARI:

(*Vavisten.*) Mitä! Mitä se sanoi? — Häijy — pahanilkinen lapsi . . . (*Vaipuu vuoteelle.*)

ELIINA:

(*Menee hänen luokseen.*) Vaari.

VAARI:

Tuollainen se on! Vaikka pitäisi olla kuin oman lapsen.

ELIINA:

Älä ole vihainen äidille. Hän on niin kiivas, — suutuu toisinaan aivan turhasta.

VAARI:

Ole huoletta, lapseni — jokaisellahan on määränsä.
— Mutta luuletko että siitä Tuomaan hommasta tosiaan-
kin tulee jotain?

ELIINA:

Se on hyvin mahdollista. Patruuna kuuluu olevan
kovin tiukka puolestaan.

VAARI:

Patruuna! — Kuka sinulle semmoista kertoi?

ELIINA:

Ali-Ronkaalla kertoivat.

VAARI:

Vai niin. — Milloin sen sitte pitäisi alkaa?

ELIINA:

Ensi maanantaina luonnollisesti.

LEENA:

(*Tulee.*) Onko velli jo kypsää?

ELIINA:

(*Rientää takan luo.*) Ai — velli!

LEENA:

Taisit pohjaan polttää.

ELIINA

En polttanut. (*Maistaa.*) Kypsää on.

VAARI:

Kauvanpa se poika viiptyykin.

LEENA:

(*Eliinalle.*) Suolan unohdat. — Tuomaalla on niin paljo liehumista . . .

ELIINA:

Olisipa mukavaa, jos patruuna itse saisi korjata heinänsä!

VAARI:

Mitä sinä puhut, lapsi! Satoja tynnyrinaloja parasta apilasta! Miten patruuna ne korjaisi?

ELIINA:

Senpätähden — jos se kerran tuomitaan seisomaan niin se seisoo. Mitä olisi patruuna ilman meitä! Hänen täytyy kerrankin kokea . . .

LEENA:

Voi sinua, lapsi! Onhan Jumala auttanut meitä tähänkin asti — ilman tuommoisia . . . Minusta olisi sovinto paras — minua pelottaa . . .

ELIINA:

Tuomas sanoi, että nyt annamme sovinnon riippua patruunasta. Jos hän suostuu torpparien vaatimuksiin, kaatuu heinä niinkuin ennenkin.

LEENA:

Kyllähän Tuomas sanoo . . . Voi voi, miten sillä pojalla on kova sydän . . . Miten Jumala senkin pehmittänee! . . .

VAARI:

Ei tullut moinen kovuus vanhan patruunan aikana kysymykseenkään. Kaikki sovittiin — täytyi sopia: kuorma

kuin kuorma ja päivä kuin päivä. Ei ollut kontrahteja eikä rotokollia!

LEENA:

Eiköhän voitaisi sillälailalla nytkin . . .

ELIINA:

Miksikä ei — sehän riippuu torppareista. Mutta nykyajan torpparit eivät tahdo — ihmisiä ovat hekin! . . .

VAARI:

Lakkoja ne vaan hommailevat.

LEENA:

Vaan jos patruuna välittää viisi lakosta — tarkotan, tarkotan, että jos ei hän sittenkään suostu . . .

ELIINA:

Suostuu joskus. Kyllä viisi kuudetta yhtä vastaan seisoo.

VAARI:

Vai yhtä vastaan! — Yksitoista niitä on, kun tarvis vaatii, — on se nähty ennenkin . . .

LEENA:

Saattaahan se häätää meidät maantielle.

ELIINA:

Tuomas sanoi ettei se uskalla semmoista.

VAARI:

Vaan jos uskaltaisi? — Ja uskaltaa, jos on isänsä poika. Vanha patruuna oli kerran ajanut maaherrankin taipaleelle.

ELIINA:

Meidän kanssamme on sentään toista — meillä on oikeus.

VAARI:

Koiran oikeus!

LEENA:

Minä vaan pelkään että siitä koituu onnettomuutta meille itsellemme.

VAARI:

Kurjuutta ja viheliäisyyttä siitä tulee — sen saatte nähdä.

ELIINA:

Tulee — jos on tullakseen. Tokkopa tuo sen kurjemmaksi käynee kuin nykyinenkään elämä. — Toisen hyväksi raatamista on se aamusta iltaan.

LEENA:

Omaksi hyväksi tai toisen — yhtä rikkaina lähdetään. — Nälkää emme — Jumalan kiitos — vielä ole koskaan nähneet.

ELIINA:

Se vielä puuttuu — muutenhan kurjuus olisi täydellinen!

VAARI:

Ei tiedä — ei tiedä . . . Mutta mennä vaatimaan jotakin Haapakylän patruunalta . . . Miksikä ei — voihan iskeä päänsäkin kallioon . . . Hullutusta kaikki tyyni!

ELIINA:

Mutta ajattelehan, vaari! Kuka malttaisi yksin olla orjana, kun kaikki muut vapautuvat. Miksi eivät torpparit niinkuin muutkin!

VAARI:

Orjana! Kuka tässä on ollut orjana? Hä! Jos minä puhuisin . . .

LEENA:

Vaari, älä kiivastu. Eliina puhuu ainoastaan mitä Tuomas on hänelle puhunut . . .

VAARI:

Tuomas! Mikä mies on Tuomas. — Tuomas puhuu — Tuomas vaatii — Tuomas häärää — Tuomas määrää . . . Minä kysyn: milloin Tuomas ajattelee? — Vai jättääkö hän sen viisaampien tehtäväksi?

ELIINA:

Tuomas on viisaampi kuin moni vanha.

LEENA:

Jätä vaari jo rauhaan. Ehkä hän on oikeassa — onhan hän nähnyt ja kokenut enemmän kuin me.

ELIINA:

(Nolona.) Jääköön minun puolestani. *(Menee ulos.)*

LEENA:

(Hyräilee. Kysyy äkkiä.) Onko vaari nähnyt kartanon uutta voutia?

VAARI:

En. — Tokko tuo lienee näkemisen arvoinenkaan.

LEENA:

Miksi vaari noin? . . . Kuuluu olevan kunnan mies — näyttääkin siltä.

VAARI:

Hä! Oletko nähnyt?

LEENA:

Hän oli seuroissa sunnuntaina.

VAARI:

Vai niin. Vai on hän sitä maata — hameväkeen kuuluvaa . . .

LEENA:

Hyi sinua! Hän on uskovainen! (*Menee ulos.*)

VAARI:

(*Heittäytyy pitkäkseen.*) Ho-hoi! . . . Vai uskovainen . . . Kyllä taitaa joutua kalikkamarkkinoille koko lääni . . .

(*Tupa hiljaisena.*)

LEENA:

(*Tulee ja asettelee ruokia pöydälle.*)

ELIINA:

(*Tulee.*) Tuomas tulee! Nyt saamme kuulla!

ELIINA:

Tuleeko Tuomas! (*Katsoo ikkunasta.*) Jalkasin. — Mitä tämä merkitsee?

LEENA:

On varmaan jättänyt hevosen kartanon hakaan.

TUOMAS:

(*Tulee synkkänä ja äänettömänä.*)

LEENA:

(Hätäisenä.) Tuomas! Mitä on tapahtunut — olethan aivan veretön?

TUOMAS:

(On vaiti.)

ELIINA:

Sinä vaikenet, Tuomas!

LEENA:

Onko joku onnettomuus?

TUOMAS:

Hevosen tappoivat, pirut!

VAARI:

(Kimmahtaa istumaan.)

LEENA:

Älä kiroa, poika . . . Tappoivat?

ELIINA:

Kullanruunin?

TUOMAS:

(Itku kurkussa.) Kullanruunin! Syökööt nyt, saatanat!

LEENA:

Älä kiroa, Tuomas . . .

ELIINA:

Kirkassilmäisen, kolmivuotiaan Kullanruunin!

LEENA:

Miten ne tekivät?

TUOMAS:

Vedättivät niin että revähti! Kirotot . . .

LEENA:

Voi, Tuomas, älä kiroa — se on synti.

ELIINA:

Hovilaisetko sen tekivät?

TUOMAS:

Vouti ja rengit! Saivat varsan hoimiinsa ja löivät kuorman kuin kartanon syöttiläille. Oliko ihme että läkähtyi!

ELIINA:

Läkähtyi?

TUOMAS:

Sydän ratkesi — veriinsä kaatui.

LEENA:

Meidän oma Kullanruuni! . . . Voutikin! . . .

ELIINA:

Mihin jätit hevosen?

TUOMAS:

(*Hammasta purren.*) Pitäkööt raatonsa! . . . Syökööt — kuiviin imekööt! . . . Helvetti sentään!

LEENA:

Voi sinua, Tuomas!

TUOMAS:

Minua!

LEENA:

Tule syömään, niin luontosi lauhtuu.

VAARI:

Kyllä ovat olot muuttuneet . . . Varsan henkiheitoksi
— tämä on liikaa!

LEENA:

Tule syömään, Tuomas!

TUOMAS:

Ei maita — eikä ole aikaa.

LEENA:

Ei ole aikaa! Aijotko vielä tänä iltana johonkin?

ELIINA:

Onko lakko jo päätetty?

TUOMAS:

Päätetään kohta. Niiden nylkyrien täytyy kerrankin
saada niittää omien kylvöjensä hedelmät. Kirousta!

LEENA:

Voi näitä aikoja! Kutka siitäkin päätöksestä joutu-
nevat kärsimään.

TUOMAS:

Kaikki Haapakylän nylkyrit . . .

VAARI:

Ja nylettävät.

TUOMAS:

Vai nylettävät! (*Halveksien.*) Vaari höpsii taasen.
Nyt on maksettava vanhat velat — on kostettava!

VAARI:

Kosto on suloista — patruunastakin.

TUOMAS:

Oletko hullu!

VAARI:

Samantekevää. Arvelin vaan, että patruuna mahtaa olla mielissään.

TUOMAS:

Mielissään — mistä?

VAARI:

Kun saa iskeä ihan valtasuoneen. — Tauti näet paranee perinpohjaisemmin.

TUOMAS:

Valtasuoneen? — Saadaanpa nähdä, kuka se iskee ja ketä. Ettäkö ei olisi oikeutta maassa!

(Hiljaisuus.)

LEENA:

(Alakuloisena.) Tulkaa nyt syömään — on jo illallisen aika! *(Kaikki muut istuivat pöytään paitsi Tuomas.)*

TALONEN:

(Tulee ja seisautuu ovensuuhun. Keskustelu käy hyvin harvaksen.) Hyvää iltaa!

TALONVÄKI:

Iltaa!

LEENA:

Istumaan!

TALONEN:

Ka ehtihän tässä.

LEENA:

Eliina, teeppäs tilaa vieraalle. — Mitä takamaille kuuluu?

TALONEN:

Ei entistä enemmän.

LEENA:

Tulkaa illalliselle, Talonen!

TALONEN:

Enhän minä sen tarpeessa . . .

LEENA:

Tulkaa nyt kuitenkin! Kyllä mar se jo maittaa semmoisen patikoimisen jälkeen.

TALONEN:

No jos tuota nyt pikkusen . . . (*Istuu pöytään.*)

LEENA:

Ei ole äskettäin kartanossa oltu?

TALONEN:

Ei ole oltu. (*Rytkii kääntyen Tuomaaseen.*) Sitä varthenhan minä oikeastaan tänne poikkessin että -- tuota -- miten se on sen heinänteon laita? . . .

ELIINA:

Eikö Talonen vielä ole kuullut!

TALONEN:

Ka no — olenhan minä, — mutta kun ei vielä ollut sitä varmaa päätöstä . . .

TUOMAS:

Tänä iltana se paukahtaa?

TALONEN:

Jaa — ettäkö ihan paukahtaa?

TUOMAS:

Niin. Tylopössä on kokous.

ELIINA:

Talonen tietysti kannattaa lakkoa?

LEENA:

(Tekee kärsimättömän liikkeen.)

TALONEN:

Kun ei sitä oikein arvaa . . .

TUOMAS:

Eikö arvaa? Tämähän nyt pitäisi olla niin turkosen selvää!

TALONEN:

Niin tuntui alussa minustakin. Mutta se meidän akka perhana sanoi että maantielle heittävät.

ELIINA:

Eivät ne uskalla.

TUOMAS:

Häättöjäkö se tarkotti?

TALONEN:

Jotain semmoistahan se pökötti.

TUOMAS:

Häättö ei voi tulla kysymykseenkään — sanoohan sen jo yksinkertainen järkikin.

LEENA:

Älä sano niin varmasti. Kaikki on Herran kädessä.

TALONEN:

Kun sen nyt oikein arvaisi . . .

TUOMAS:

Niin minkä?

TALONEN:

Että mitkä meiningit on sillä patruunalla.

ELIINA:

Niitkö se Talonen yhä tuumii!

VAARI:

Eikä taida turhia tuumia.

TUOMAS:

Talonen unohtaa että nyt on kysymyksessä kuudettakymmentä perhettä. Semmoisen joukon kanssa ei käy leikkiminen. Häätäköönpä vain yhdenkään, niin kyllä jyry syntyy!

TALONEN:

Enhän minä, — mutta se Heta . . .

LEENA:

Pelottaa minuakin. Se on ehkä lankeemuksemme.

TUOMAS:

Kaikki riippuu siitä, miten yksimielisiä olemme.

ELIINA:

(*Taloselle.*) Tänne tulee oikein agitaattorikin — Helsingistä saakka!

TUOMAS:

Niin tulee — ja mies semmoinen että kyllä patruunan kuumentaa.

ELIINA:

Kuuleeko Talonen ettei tässä joron jälillä olla! Mikä olikaan hänen nimensä? Valkama . . .

TUOMAS:

Valiohan se oli!

VAARI:

Jos vanha patruuna eläisi, niin ruunun sarkaa tallaisitte joka sorkka!

TUOMAS:

Pyh!

LEENA:

Minä luulen että vaari on oikeassa. Hän ymmärtää . . .

TUOMAS:

Vaari ymmärtää — vaari on oikeassa — vaari — ja aina vaan vaari!

VAARI:

Jos minä olisin Haapakylän patruuna, niin ei aina-
kaan tuollaiset nulkit nokalleni hyppisi!

LEENA:

Voi, älkää tuossa!

TUOMAS:

Vähät minä vaarista, mutta ne pirut siellä . . .

LEENA:

Joko sinä taas — anna nyt olla . . .

TUOMAS:

Enkä anna. — Niiden täytyy se kalliisti maksaa!

LEENA:

(*Taloselle.*) Varsan ajoivat siellä kuoliaaksi.

ELIINA:

Voi voi, se on niin surkeata! Meidän kolmivuotiaan
Kullanruunin!

TALONEN:

Jaa — ettäkö varsan — miten se oli?

TUOMAS:

Tappoivat — vedättivät liikaa!

TALONEN:

Olisikohan tuota uskoa — tuota — että se siitä ko-
jahti . . .

TUOMAS:

Jumaliste! Jos ei Talonen usko, mene katsomaan
raatoa . . .

LEENA:

Semmoinen vahinko meille tuli.

TALONEN:

Voi noita juuttaan poikia! Oliko niitä koplassa useampiakin?

ELIINA:

Ei toki yksin!

TUOMAS:

Olihan niitä kolmekin miehen nimellistä, mutta...

VAARI:

Sopii anoa patruunalta korvausta.

TUOMAS:

Ja patruuna maksaa! — Ei — pilkkahinnasta meni Kullanruuni — neljänsadan hevonen...

TALONEN:

Olipa vahinko tottavie — semmoinen varsa!

TUOMAS:

Jos olisi ollut kartanon oma hevonen, niin kyllä tarjenisivat! Ei se patruuna heittäisi, vaikka nahat nylkisi. Mutta kun se oli torpparin, niin nauravat ne kateenkorvat takana päin. — Meitä ei säälitä. Jos kestää tahdot, niin ummista silmäsi ja iske hampaasi lujasti yhteen.

VAARI:

Ei näy nykypolvi kestävän.

TUOMAS:

Mitä sinä... Ei! Tätä ei kärsi, jos kestäisikin! Ja ne muut väärydet... Lakon siitä nyt täytyy syntyä — semmoisen ettei ole aivan äsken kuultu!

TALONEN:

Tokkopahan se — tuota noin — ottaisi lakosta korjautuakseen?

TUOMAS:

Sittepä nähdään!

ELIINA:

Kun patruuna näkee heinänsä mätänevän, niin varmasti heltyy.

TALONEN:

Ihanko sitä annetaan huutia koko kartanon heinäkiireille?

TUOMAS:

Kuinkas muuten? Jokainen tekee vaan omaansa — ihan kuin omassa talossaan.

VAARI:

Kyllä taitaa se pelotteleminen loppua lyhyeen.

ELIINA:

Eikö mitä! Saavat kerran torpparitkin poutaheiniä.

TALONEN:

Mutta onkohan se vaan vissi?

TUOMAS:

Niin mikä?

TALONEN:

Ettei se kyörää maantielle. (*Nousee pöydästä.*) Kii-toksia!

LEENA:

Terveysteksesi! Niinkö vähän Talonen söikin!

TALONEN:

Syömästä juuri läksin.

TUOMAS:

Onko Talonen järjiltään? Ajaa maantielle kuudettakymmentä perhettä — mahdotonta!

TALONEN:

Vaan jos kaikki eivät yhtyisikään lakkoon?

TUOMAS:

Sitä ei tarvitse epäillä. — Tupakkaa Talonen!

(Toiset nousevat pöydästä.)

ELIINA:

Älkää antako patruunalle perään!

TUOMAS:

Täytyy sen vielä tehdä tili Kullaruunistakin! — Mutta nyt on aika jo lähteä. Tunnin kuluttua päätettiin koontua.

TALONEN:

Kun sen nyt oikein arvaisi . . .

LEENA:

Älkää sentään tehkö lakkoo . . .

TUOMAS:

(Katkasee hänen puheensa.)

TALONEN:

Tuota — se on sillälaililla — että tokkohan minua siellä tällä kertaa tarvittaneekaan . . . Matkakin on niin pitkä . . .

TUOMAS:

Eikö mitä! Tietysti Talonen tulee mukaan.

TALONEN:

Mutta se akka perhana — repii silmät — jos siitä — tuota noin — niikuin tiukalle otetaan . . .

(Menevät.)

ELIINA:

(Heidän peräänsä.) Tuomas, älä unohda Kullanruunia! *(Vie astioita ulos.)*

LEENA:

Voi voi! *(Katsoo ikkunasta.)* Siellä ne menevät . . . *(Korjailee ruokia.)*

VAARI:

Jaa jaa! Olisipa vanha patruuna, niin helvettiin ajaisi tuollaiset . . . *(Heittäytyy sänkyyn.)* En tunne tätä poikaa, — mutta hänen isänsä oli oikean esivallan perikuva. Ei sitä hänen eläissään noin pörhennetty . . . Rehellinen mies ja reilu mies oli patruuna-vainaja. Kun korvalle paiskasi alempaansa, niin viitosen pisti ja ryypyt toimitti . . . Semmoisen tulee miehen olla — reilun ja rehellisen . . . *(Kääntelee ja kiskoo peittoa ylleen.)*

LEENA:

(Hyräilee ja menee ruokia kantaen ulos.)

VAARI:

Herra siunatkoon ja varjelkoon . . . *(Hengittää raskaasti ja alkaa kuorsata.)*

(Esirippu.)

Toinen näytös.

Sama tupa. Tuomas, käärepäisenä, kävelee rauhattomasti ikkunasta toiseen.

LEENA:

(Tulee.) No? Joko nyt sait tarpeesi!

TUOMAS:

(Vaikenee.)

LEENA:

Voi sinua, Tuomas, minkä teit!

TUOMAS:

Älä nyt tuossa . . .

LEENA:

Vai niin sinä kiellät minua puhumasta . . .

TUOMAS:

Ei se siitä parane.

LEENA:

Mutta siitä se parani, kun sinä puhuit . . . Ei. Nyt tahdon minä puhua!

TUOMAS:

(Istuu pää käsien välissä.)

LEENA:

Pitkiin aikoihin en ole saanutkaan siihen tilaisuutta. Sinulla on ollut niin tulinen kiire — aina vaan liesussa, puhumassa ja värväämässä . . . Mutta taisipa viimeinkin tulla törmä eteen!

TUOMAS:

Älä nyt . . . Minä en jaksa.

LEENA:

Sinun täytyy. Vai tahdotko ajaa meidätkin perikaan toisten mukana. — Niin paljon kuin minä olen saanut selvittää sinun pillamuksiasi . . .

TUOMAS:

Se ei olisi ollut lainkaan tarpeellista.

LEENA:

Herra siunatkoon — vai ei tarpeellista! Maantiellä tästä jo mekin olisimme, ellei minua olisi ollut puhumassa ja sovittelemassa.

TUOMAS:

Sovittelemassa?

LEENA:

Nii-in. Sovitella siinä on täytynyt — polkea senkin seitsemän jäniksen polkua.

TUOMAS:

Kenenkä luvalla?

LEENA:

Kenenkö luvalla! Kuulkaappas tätä keisaria! — Sinultako minun olisi tullut lupa hankkia?

TUOMAS :

Komitealta.

LEENA :

Syljen minä semmoiset komiteat!

TUOMAS :

Äiti!

LEENA :

Älähän tuossa nyt . . . On tässä torpassa vielä mi-
nullakin jotain sanomista.

TUOMAS :

Se ei kuulu tähän.

LEENA :

Mutta täytyyhän sinun tunnustaa että perikatoon tämä
sinun huushollisi viepi. — Maantiellä olisit ilman minua!

TUOMAS :

Entä sitte?

LEENA :

Ja torppa toisille eläjille.

TUOMAS :

Ihmisiä ne ovat toisetkin.

LEENA :

Voi voi, miten sinä kiusaat! Kiitollinen sinun pitäisi
olla — niin paljo kuin olen nähnyt vaivaa . . .

TUOMAS :

Turhanpäiten.

LEENA:

Niinhän sinä sanot! Kullanruunikin olisi ilman minua mennyt kuin Kankkulan kaivoon . . .

TUOMAS:

Onko patruuna sitte maksanut?

LEENA:

Vastaansanomatta.

TUOMAS:

Ja minulle ärjäsi, ettei asia muka häntä liikuta.

LEENA:

Siinä sen näet. Kun ihmisiksi puhuu . . .

TUOMAS:

Mutta sehän on kummallista! Milloin hän sen teki?

LEENA:

Viime lauantaina. — Patruuna olikin kovin hyvä — että oikein . . .

TUOMAS:

Siinä on joku koiruus takana.

LEENA:

Epäile sinä taas! — Jos olisit kuullut, miten lämpimästi hän sinustakin puhui . . .

TUOMAS:

Mitä se minusta?

LEENA :

Surkutteli — sanoi että muuten olisi kaikki päättynyt hyvin, mutta kun sinä kutsuit sen agitaattorin ja rupesit hänen kanssaan kiertämään.

TUOMAS :

Hänen luonaanhan me ensiksi kävimme — mahtoi ymmärtää aikonaan.

LEENA :

Eihän niitä herroja sillälaililla. Heillä on voima ja valta . . . Meidän täytyy puhua nöyrästi — niinkuin Jumalakin käskee . . .

TUOMAS :

Älä sekota Jumalaa tähän. Ei hän ole ennenkään välittänyt torpparien asioista.

LEENA :

Tuomas, Tuomas! Patruuna on meidän isäntämme. Teidän olisi tullut kohdella häntä toisin.

TUOMAS :

— Itse hän minua solvasi. Haukkui Valiotakin kaikkien kuullen. — Vai onko se synti että paksunahkainen torpparikin kerran tulistuu ja kuohahtaa? Sisu se on hänelläkin. Ja se nousee — kun nostatetaan! En minä ollut siihen yksin syyllinen.

LEENA :

Älä kiellä. Kuka hommasi tänne Valion, kuka järjesti kokoukset, kuka saneli päätökset niissä, — kuka teki kaiken tyhjäksi, kun sovinto oli syntymäisillään?

TUOMAS :

(*Vaikenee.*)

LEENA :

Niin, se olit sinä. Ilman sinua ei olisi koko onnettomuutta. Ja — mikä surkeinta! Vaarinkin sait hullaantumaan noihin mielettömyyksiin. Koko syksyn on ukko parka juossut toisten mukana ympäri lääniä. Kaikki nau-ravat hänelle — hupsu raukalle . . .

TUOMAS :

Se ei ole totta!

LEENA :

Eikö ole totta! Enkö minä omilla korvillani kuullut miten poikaviikarit kokouksessa keskustelivat. — Pannaanpa kiviruutia ukko Marksinkin piippuun, kun hän torkah-taa, ehdotti eräs. — Pannaan vaan — siitä tulee Viipurin pamaus! huusivat toiset. — Mutta kun minä iskin sil-mäni niihin heittäöihin, niin kyllä hupenivat.

TUOMAS :

Ha ha . . . „Ukko Marksihan“ on sosialismin oppi-isä.

LEENA :

En minä sellaisia ymmärrä, mutta minusta tuntui niin pahalle. Onhan hän sentään oma vaari . . .

TUOMAS :

Vaari on mies paikallaan. Hän ymmärtää asiamme paremmin kuin joku nuori.

LEENA :

Eipä siinä näytä enää ymmärrys auttavan. Saman passin ovat saaneet kaikki. Ja sama se on edessä meil-läkin, ellet sinä . . .

TUOMAS :

Minä?

LEENA :

Niin sinä — sinusta riippuu paljon! Kaikki voidaan vielä saada entiselleen, jos nyt vaan olet järkevä.

TUOMAS :

Entiselleen? Kas se olisi kaunista!

LEENA :

Onko sitte parempi että turvaamme kerjäläissauvaan . . .

TUOMAS :

Äsh!

LEENA :

Siinä sen näet. Meillä on vain kaksi mahdollisuutta.

TUOMAS :

Mitä minä voin?

LEENA :

Sinä voit johtaa virran oikeaan uomaansa. Patruuna sanoi että kaikki saa jäädä entiselleen, jos vaan rauha palaa. Sano, Tuomas kulta niille, että tämä riittää. Onhan tuo pääsikin todistajana, että ylivoimaa vastaan on vaarallista taistella. Mene tämäniltaiseen kokoukseen ja puhu heille järkeä. Sano että on mahdotonta tällä kertaa jatkaa, sillä talvi tulee ja häätäjä tekee armotta tehtävänsä. Patruunakin sanoi että hänen käy meitä sääliksi, mutta väärin olisi laskea tilaa konkurssiin. Hänen on suorastaan pakko . . .

TUOMAS :

Pakko häätää! Usko sinä patruunaa!

LEENA :

No ymmärrähän sinä itsekin mikä vahinko sille jo kesällä tuli. Mutta hän unohtaisi kaikki . . . Ja kuule! Patruuna sanoi hyvittävänsäkin meitä . . .

TUOMAS :

Hyi semmoista! Että kehtaakin!

LEENA :

Älä sano niin. Tämähän on paras mahdollinen loppu.

TUOMAS :

Tämä ei ole enää oikeata peliä. Minä tulen hulluksi!

LEENA :

Kuka sen tietää mikä milloinkin on oikeata. Mutta näethän nyt itsekin millaista tästä on tulossa!

TUOMAS :

Ei ei! Minäkö olisin ensimmäinen?

LEENA :

Jonkun täytyy alkaa.

TUOMAS :

Mutta sen saisi tehdä joku toinen.

LEENA :

Sinä olet ylpeä, lapseni.

TUOMAS:

En tahtoisi tulla petturiksi!

LEENA:

Kuka tässä puhuu petturiudesta. Nyt on kysymyksessä, ken ensiksi voittaa itsensä.

TUOMAS:

Mutta Haapakylän lakkoa tulevat kaikki nauramaan.

LEENA:

Senkötähden, että ihmiset eivät lennä silmät umnessa turmioon?

TUOMAS:

Onhan se niinkin. Mutta sittehän se hukka ja häpeä!
... (Äänettömyys.) Mikä sinut pani ajattelemaan sovintoa?

LEENA:

En ole koskaan ollut lakon puolella.

TUOMAS:

(Tarttuu päähänsä.) Oi oi, miten kivistää ja särkee . . .

LEENA:

Anna kun valelen kylmällä tuon kääreen.

TUOMAS:

(Irrottaa kääreen päästään.)

LEENA:

(Valaa.) Ehkä tämä sulattaa. (Käärii uudestaan.)

VOUTI:

(*Tulee.*) Jumalan rauhaa!

LEENA:

Sitä samaa vieraille! — Voutiko se onkin! On jo hämärä, etten ollut tunteakaan. Käykää peremmälle. (*Sytyttää lampun.*)

VOUTI:

(*Istuu.*) Kovinpa täällä on hiljaista.

LEENA:

Kun kahden ollaan . . . (*Äänettömyys.*)

VOUTI:

Ei ollut Ali-Ronkaalla hiljaista. Tupa oli miestä aivan mustanaan ja rähinä kuului aina kujan suuhun saakka.

LEENA:

Lakkolaisilla on taasen kokous.

VOUTI:

Arvasin sen. — Mutta miksi Tuomas istuu täällä?

TUOMAS:

Kyllä kai kukin saa kotonansa istua milloin huvittaa.

VOUTI:

Tietysti. Muutenhan minä vaan . . .

LEENA:

Tuomas on jo kyllästynyt koko hommiin.

VOUTI:

Se onkin parasta. Ja sitähän se toivoo patruunakin.

TUOMAS:

Sehän on aivan luonnollista!

LEENA:

Tuomas!

VOUTI:

Niin. Minä tulin tänne puhumaan kuin miehen kanssa . . .

TUOMAS:

Joko saitte nulkista tarpeen!

LEENA:

Tuomas . . .

VOUTI:

Älä huoli kaivella joutavia — jokainenhan tässä on erehtynyt. Nyt on kysymys vakavasta asiasta. Patruuna on vieläkin valmis sovintoon — valmis unohtamaan kaiken . . .

TUOMAS:

Ja pysyttämään orjuuden entisellään. — Ei käy laatuun!

VOUTI:

Toistaiseksi entisellään — toistaiseksi vaan.

LEENA:

Kuka estää meitä ottamasta asiata uudelleen esille — sopivampaan aikaan.

VOUTI:

Niin. Siihen tulee teillä aina olemaan vapaa oikeus. Mutta nyt on riita turmioksi.

TUOMAS:

Miksi patruuna rupesi häätämään?

VOUTI:

Hän odotti viimeiseen saakka. Siitä ei ollut apua.

LEENA:

Enkö sitä sanonut!

VOUTI:

Täytyyhän hänenkin jollain lailla oikeutensa turvata. On siinä vahinkoa kerrakseen, kun heinät ja viljat mätänevät pelloille ja syystouotkin jäävät tekemättä.

LEENA:

Olisi hänen sijassaan joku toinen patruuna, niin tuskinpa olisi noin valmis unohtamaan. — Sinun täytyy Tuomas . . .

TUOMAS:

Mitä tahdotte minusta? Menkää kokoukseen!

VOUTI:

Ei käy päinsä. Mutta jos sinä menet ja puhut heille järkeä, niin kaikki päättyy hyvin.

TUOMAS:

En voi!

VOUTI:

Turhuuksia! Tapahtuuko se nyt ensi kerran että lakko sovitaan.

LEENA:

Luithan sinä että Valkeakoskellakin äskettäin . . .

TUOMAS:

Tämä ei ole mikään sovinto. Surkea tappio tämä on. Entinen viha tulee siitä vain yltymään.

VOUTI:

Ei niin, Tuomas. Nyt teemme rauhan, joka kestää ja kantaa kultaisen sadon.

TUOMAS:

Se ei kestä, sillä vääräys elää!

LEENA:

Tuomas, Tuomas! Se vääräys on helposti korjattu, mutta miten käy niiden, jotka kuolevat nälkään ja viluun? Älä ole noin kova. Tiedäthän että omakin onnemme on kysymyksessä!

VOUTI:

Onhan patruuna luvannut . . .

TUOMAS:

Vaiti! Minä vähät siitä, mutta jos nyt peräännymme, on kaikki menetetty.

VOUTI:

Voimmehan asettaa sovintolautakunnan. Asiat ratkeavat aina paremmin rauhallista tietä.

LEENA:

Ja näethän sen itsekin, mihin tämä väkivaltaisuus on johtanut.

TUOMAS:

Väkivaltaisuus? Olisiko rauhallinen lakko väkivaltaa!

VOUTI:

Ei rauhallinen lakko. Mutta onko Haapakylän lakko ollut rauhallinen? Onko henki ja omaisuus ollut täällä turvattu?

LEENA:

Ja muista, Tuomas. Se olit sinä, joka ensimmäisenä nousit laillisia häätöjä vastustamaan.

TUOMAS:

Minä nousin!

LEENA:

Se olit sinä, joka laitoit tuon poliisilauman niskoilemme . . .

TUOMAS:

Äiti! Minä en käsitä tätä!

VOUTI:

So so . . . Tehty ei sillä tule tekemättömäksi että kiivastutaan. Nyt on katsottava miten erehdykset parhaiten voidaan korjata.

LEENA:

Kyllä sinun tulisi jo ymmärtää, että muu ei tässä auta kuin sula sovinto.

TUOMAS:

Nyt ei ole enää kysymys minusta eikä sinusta, ei

torppareista eikä patruunasta, nyt on kysymys jostain paljon suuremmasta!

LEENA:

Hyvä Jumala! Mistä sitte?

TUOMAS:

Koko köyhälistön aatteesta.

VOUTI:

Hourit, mies parka!

TUOMAS:

Meidän liikkeemme on kuin kellon koneisto. Jos yksi ratas särkyy, särkee se toisetkin, jotka siihen liittyvät. Me olemme yksin niin kovin heikkoja, mutta me saamme voiman toisiltamme. — Oi, älkää vaatiko minua tekemään niin julmaa rikosta!

LEENA:

Rikostako? Kuka puhuu rikoksesta!

TUOMAS

Se olisi rikos. Tuntoni sanoo sen.

VOUTI:

Tehkää niinkuin itse haluatte. Patruuna tahtoo vaan ilmottaa että ellei lakko huomisaamuun mennessä ole lopunut, tulevat häädöt edelleen laillisessa järjestyksessä suoritettaviksi. (*Nousee.*) Pikaisella päätöksellä saatte ne estetyiksi. Minun täytyy lähteä. Herran haltuun! (*Menee. Leena nyökkää ääneti.*)

LEENA:

(*Hetken kuluttua.*) No, mitäs nyt sanot?

TUOMAS :

Kaikki voimat asettuvat meitä vastaan.

ELIINA :

(*Juoksee sisään.*) Hui kuin säikähdin! Voutiko se oli?

LEENA :

Niin oli.

ELIINA :

Joudu, Tuomas! Ali-Ronkaalla on kaikki sekaisin. Ihmiset ovat odottaneet sinua koko illan, mutta sinä vaan istut täällä. Toistakymmentä perhettä on jo taivasalla ja sama kohtalo uhkaa meitä kaikkia!

TUOMAS :

Niin tapahtuu vallan usein. Se kuuluu lakkojen luonteeseen.

ELIINA :

Siinä ei vielä kaikki. Päällepäätteeksi on nälkä ja epätoivo jokaisen ovella. — Toiset syyttävät jo sinua . . .

TUOMAS :

Minua?!

LEENA :

Voi, Tuomas!

ELIINA :

Niin — että sinä olet johtanut toiset pulaan ja pelastat oman nahkasi kaikessa hiljaisuudessa. Talonen sanoi sinua suorastaan petturiksi. Täällä muka hierotaan kauppoja kartanon kätyriensä kanssa ja eletään kylläisyydessä, kun muut kärsivät puutetta.

TUOMAS:

Parjausta — loruja!

ELIINA:

Tietysti loruja, mutta niitä uskotaan, kun et itse ole oikomassa. Nytkin oli vouti täällä . . .

TUOMAS:

Mitä se heihin koskee!

ELIINA:

Se koskee. Epäilyksen varjoa on niin vaikea kirkastaa. Tule nyt, Tuomas! Se on välttämätöntä. Muuten suuttuvat sinuun ja ties mitä tapahtuu.

LEENA:

Rakas Tuomas, mene ja selvitä heille . . .

TUOMAS:

Ties mitä tapahtuu? — Piru vie, kyllä minä näytän heille etten pelkää! Vai uhkailemaan tässä — minua! Ja mitä he olisivat ilman minua!

ELIINA:

Älä kiivastu, Tuomas. Tule mukaan ja näytä että olet yhtä hyvä toveri kuin kuka hyvänsä!

TUOMAS:

En näytä. Kun epäilevät — epäilkööt!

ELIINA:

Mitä me nyt teemme!

LEENA:

Mene, Tuomas, ja sano heille, mikä meidän mieles-
tämme on parasta . . .

TUOMAS:

(Tukkii korvaansa.) Vaiti, vaiti!

ELIINA:

Mitä minä sanon heille . . .

TUOMAS:

Minä olen sairas.

ELIINA

Sitä ei kukaan usko.

TUOMAS:

Epäilkööt kaikkea!

ELIINA:

Mutta jos ne tekevät mitä . . .

LEENA:

Älä ole noin jäykkä. Asiahan täytyy olla aamuun
ratkaistu.

ELIINA:

Sitäkö se vouti kävi?

LEENA:

Sitä. Hetket ovat kalliita.

TUOMAS:

Ehkä olisin tullut — nyt en tule?

ELIINA:

Et tule? — Voi, voi, mitä minä nyt sanon . . . Nyt
ne kostavat sinulle!

TUOMAS :

Kostakoot!

ELIINA :

(Juoksee ulos.) Voi voi sinua, Tuomas!*(Lyhyt hiljaisuus.)*

LEENA :

Miksi olet noin kova, Tuomas?

TUOMAS :

En voi muuta.

LEENA :

Et voi?

TUOMAS :

En tahdo ruveta petturiksi.

LEENA :

Sinä olet jo petturi!

TUOMAS :

Äiti, sinä solvaat!

LEENA :

Olet johtanut ymmärtämättömän joukkosi umpikujaan ja tahdot nyt jättää sen sinne. Jos sinä olisit mies, niin menisit kokoukseen ja tunnustaisit erehtyneesi . . .

TUOMAS :

Sinä saatat minut raivoon!

LEENA :

Se on sinun tapaistasi. Mutta kerrankin tahdon sanoa sinulle totuuden. Sinä olet kurja johtaja, jos nyt jä-

tät joukkosi omien tekostesi uhriksi. Näethän että lakona jatkaminen on mahdotonta. Täytyy peräytyä.

TUOMAS:

Sitä en tahdo. Se olisi häväistys!

LEENA:

Valitset ennen kurjuuden ja kuoleman.

TUOMAS:

Miksi kiusaat minua! Sinä tiedät että siellä on niin monta vanhempaa miestä. Päättäkööt miten parhaaksi näkevät.

LEENA:

Et silloin sanonut noin, kun kelkkasi luisti myötämäkeä ja lakkohumalasi oli ylimmillään. Muistatko? Ja nyt sinä tahdot vetäytyä syrjään tekojesi seurauksista. Oletko sinä mies!

TUOMAS:

Mitä tahdot minusta! Tiedäthän että eteenpäin emme pääse ja takasin palaaminen on mahdotonta.

LEENA:

Mahdotonta? Vaikka juuri olen näyttänyt sinulle tien

TUOMAS:

Se tie ei ole minun tieni.

LEENA:

Muuta ei ole. Sovinnon ja ihmisrakkauten tie on ainoa.

TUOMAS:

Ja se johtaa sinne takaisin. Ei, ei! Kaiken tämän jälkeen . . .

LEENA:

On paljoa pahemmistakin selvitty sovinnolla.

TUOMAS:

Sanotko sinä sitä sovinnoksi, minkä pohjalle jää kytemään verinen viha! Pari kuukautta sitte se vielä olisi ehkä ollut mahdollista, mutta nyt ei. Haavat ovat liian kirvelevät.

LEENA:

Ja sentähden menköön kaikki, sinä arvelet.

TUOMAS:

En kestä tätä. Kivistää ja särkee taasen . . .

LEENA:

Oletko todella sairas? Anna että hieron niskojaasi.

TUOMAS:

Ei se siitä parane. Oi, oi oi . . .

LEENA:

Poika raukkani. (Äänettömyys.)

TUOMAS:

Oi, oi oi . . .

LEENA:

Sieltä tulee joku.

KALLE:

(Tulee hätäisenä.) Iltaa!

LEENA :

Hyvä Jumala! Mitä on tapahtunut?

KALLE:

Tuomas, miksi et tullut kokoukseen?

TUOMAS:

Onko jotain — hirmuista? . . .

KALLE:

Vouti . . .

LEENA:

Minä aavistan!

KALLE:

Lyöty! . . .

LEENA:

(Parahtaa ja lyyhistyy rahille.)

TUOMAS:

Lyöty — sanot sinä! Kuka onneton? . . .

KALLE:

Älä tuomitse. Kaikki on mennyt sekaisin, joten yksi ei ole sen vastuullisempi kuin toisetkaan. Sitäpaitsi tapahtui se ulkona pimeässä ilman näkijää.

TUOMAS:

(Tarttuu päähänsä.) Oi, oi . . .

KALLE:

Tuomas?

TUOMAS :

Kuoliko hän?

KALLE:

Ei vielä. Ehkä ennättivät saada elävänä kartanoon.

TUOMAS :

Nyt olemme hukassa!

KALLE:

Sinuakin uhataan, Tuomas!

TUOMAS :

Tiedän sen.

KALLE:

Tule siis kokoukseen, ennenkun . . .

TUOMAS :

Ennenkun? Sano totuus, mies!

KALLE:

Se on hirmuinen.

TUOMAS :

Totuus! Puukko vai revolveri?!

KALLE:

Sinä siis tiedät! Voi, tämä on kurjaa!

TUOMAS :

Enkö tuntisi joukkoani. Mutta varokoot!

KALLE:

Sinäkin uhkaat!

TUOMAS:

Enkö ole mielestäsi mies niinkuin toinenkin?

KALLE:

Tietysti. Mutta eihän asia sillä parane. Sinua epäillään ja sinun on puhdistauduttava vielä tänä-iltana. Muuten — sinä ymmärrät — hetket ovat kalliita . . .

TUOMAS:

Älä vaivaa itseäsi.

KALLE:

Mutta sinun täytyy sanoa onko lakkoa jatkettava vai . . .

TUOMAS:

(Hetken punnittuaan.) Se on lopetettava.

KALLE:

(Hämmästyneenä.) Lopetettava? Lopetettava, sanot sinä!

TUOMAS:

On jo aika siihen.

KALLE:

Vai niin! — Tähän saakka olet sinä meitä vain yllyttänyt, mutta nyt, kun ratkaiseva taistelu lähestyy, sanot sinä että se on lopetettava. Tekisi tosiaankin mieleni uskoa mitä sinusta juurutaan!

TUOMAS:

Siihen on sinulla täysi vapaus.

KALLE:

No — mutta ole nyt järkevä ja tule mukaan. Siellä sitte päätämme puoleen tai toiseen.

TUOMAS:

Lakon täytyy loppua huomiseen.

KALLE:

Onko se viimeinen sanasi?

TUOMAS:

On.

KALLE:

(*Katsoo häneen neuvottomana.*) Tuomas! Pakene!

TUOMAS:

Älä puhu — minä en voi kestää tätä!

KALLE:

Hyvästi sitte . . .

TUOMAS:

Hyvästi.

KALLE:

(*Menee.*)

LEENA:

(*Ojentautuu.*) Menikö se Kalle jo?

TUOMAS:

Meni.

LEENA:

Ja mitä sinä nyt aijot?

TUOMAS:

En mitään. Kaikki on lopussa.

LEENA:

Lopussa?!

TUOMAS:

Niin. Minä olen nyt myöty mies — kohta kenties lyöty.

LEENA:

Suuri Jumala! Mitä sinä puhut!

TUOMAS:

Haapakylän lääni on tuhon oma.

LEENA:

Älä nyt turhia, Tuomas! Riippuuhan kaikki itses-
tämme.

TUOMAS:

Äsken vielä oli tiemme avoinna mutta nyt se on lyöty tukkoon sekä edestä että takaa. Joko lakko on lopetettava ja meidän voitettuna painuttava vielä suurempaan kurjuuteen kuin se josta nousimme, tahii syöstävä eteenpäin silmät ummessa . . .

LEENA:

Ei eteenpäin . . .

TUOMAS:

Mutta juuri sinne tahtovat he jok'ainoa sielu. Minä voisin sen vanhoa. Ja sinne minäkin tahtoisin, jos minulla olisi heidän uskonsa. Mutta nyt olen minä hedän silmissään luopio . . . Tuhlasin ruutini liian sukkelaan, ja kun he vasta ryhtyivät, olin minä jo palanut loppuun . . .

LEENA:

Poikani . . .

TUOMAS :

He eivät tarvitse minua eikä minua tarvitse kukaan muukaan. Olen siis irti elämästä.

LEENA :

Miksi ajattelet mielettömyyksiä! Se on syntiä.

TUOMAS :

Et ymmärrä minua, äiti.

LEENA :

Olet liiaksi väsynyt. Minä laitan vuoteen.

TUOMAS :

Ei tarvitse. Sieltä tulee joku. Ehkä on vielä loppu-tili tekemättä.

VAARI :

(*Tulee juoksun jalkaa sisään.*) He he he . . . (*Penkoo sänkynsä pohjia.*) Sattui tupakka lopahtamaan — he he . . . No onpa tuossa kerrakseen . . .

LEENA :

Eikö vaari jää jo kotiin?

VAARI :

Eh-ei! Nythän se jymy vasta alkaakin! — Mutta mitäs sanot, Tuomas, jos siellä potkitaan sinut kaikkine virkoinesi tunkiolle!

TUOMAS :

Vaariko se potkii?

VAARI :

On siellä navakampiakin.

TUOMAS :

No kun on, niin antaa soittaa!

LEENA :

Sääli tuota raukkaa.

VAARI :

On siellä miehiä, jotka pystyvät puhumaan yhtä hyvin kuin meidän Tuomaskin, eivätkä sentään pyri nokkaansa nostamaan. Ja uskaltavat ne antaa sille hurskaalle vouldillekin vasten höskiä, jos niikseen tulee. — Se oli sukkela tempu se äskeinen. Kuuluu äläys — kaikki juoksevat katsomaan. Siellä mies turpa mäsänä ja lyöjää ei missään. Siten olisi sinunkin pitänyt niitä kartanon koiria . . .

TUOMAS :

Vaiti! Itse olet vanha koira!

LEENA :

Tuomas!

VAARI :

Vai niin. Varo itseäsi, sinä ketun penikka! Emme sinua niin vähällä laske . . . (*Menee.*)

LEENA :

Etkö näe että hän on menettänyt järkensä? Viitsitkin suuttua häneen . . .

TUOMAS :

(*Ajatuksissaan.*) Nyt on siis kaikki sitä myöten selvänä. Minä näen jo miten tämä tulee päättymäänkin. Pelastusta ei mistään . . . Oi, oi . . .

TUOMAS :

Mikä sinun taasen tuli?

TUOMAS :

Ei mikään. Se meni jo ohitse.

LEENA :

Tahdotko ruokaa — ehkä se virkistää?

TUOMAS :

En kaipaa mitään — semmoista . . . Mutta jos tahdot lypsää pisanan lämmintä maitoa . . .

LEENA :

Ka kun en tuota ennen huomannut . . . Muutenkin on lypsyn aika jo käsissä. *(Sytyttää lyhdyn ja menee.)*

TUOMAS :

(Ojentaa kätensä.) Äiti! . . . Äiti! . . . *(Vaipuu istumaan. Hetken kuluttua.)* Mitä? *(Kuuntelee.)* Melua! *(Avaa oven.)* Nyt ne lähtevät . . . Tulevat suoraan tänne . . . Ensimmäisillä on tuliroihut käsissä . . . Nyt ne laulavat!

(Ulkoa kuuluu läheten ja paisuen:

„Jo nosta pääsi köyhä kansa!

On tullut päivä kunnian!

Te ylitsenne lippuansa

::: Nyt sorron näätte nostavan, :::

Vihaisna riistäjämme ärjyy,

Ne meidät orjantyöhön vie,

Lapsemme valtaa mierontie,

Ne siellä viluissansa värjyy.

Aseihin astukaa!

Nyt vasten sortajaa!

Eespäin! Eespäin!

Lyökäämme maahan valta riistäjäin!“)

TUOMAS:

Se on köyhälistön marseljeesi! (*Ottaa nopeasti revolverin taskustaan.*) Nyt ne ovat jo veräjällä . . . Nyt nousevat pihaan . . . Ah, miten kaunista — juhlallista! . . . Niin — eteenpäin! — eteenpäin! (*Laulu lakkaa.*)

JOKU:

(*Ulkona.*) Tuossa hän on.

KANSAN:

(*Ulkona.*) Petturi — alas!

TUOMAS:

Eteenpäin! (*Ampuu itsensä ja kaatuu kynnykselle.*)

JOKU:

(*Ulkona.*) Kuulitteko mitä hän sanoi?!

USEAT:

(*Ulkona.*) Poliisit! Poliisit tulevat! Kiviä niille koirille! (*Vihlovia huutoja kavion kopseen ja piiskan iskujen säestäminä.*)

Esirippu.

„Seuranäytelmiä.“

Otaessanne jonkun seuranäytelmän esitettäväksemme, ostakaa aina lähimmästä kirjakupasta tahi suoraan kustantajalta niin monta kpl. kirjasta, kun esitettävässä näytelmässä on suurempia osia — hyötty siitä tulee molemmimpiin osiksi.

Sarjaan „Seuranäytelmiä“ kuuluu yksinomaan alkuperäisiä kap-paleita. Alla lyhyesti mainitaan niiden nimet ja hinnat ja sulkujen sisällä tarvittava henkilöluettelo. Täydellisempi luettelo lähetetään kernaasti pyydettäessä.

N:o 1	Kokouksesta palattu, 1 n. Väinö Kataja. (6 h.) 50 p.
N:o 2	Wapaaviihkoja, 3 kuv. Arvi K. (6 h.) 40 p.
N:o 3	Kantopään lukhuoneella, 2 n. Väinö Kataja. (8 h.) 75 p.
N:o 4	Pestunpöytä kannanpäässä, 1 n. K. O. Tanner. (10 h.) 50 p.
N:o 5	Ei sovintoa ennen uhrta, 3 kuv. Yrjö A. K. (11 h.) 75 p.
N:o 6	Muistojuhla, 1 n. K. O. Tanner. (13 h.) 50 p.
N:o 7	Imäällä, 1 n. Santeri Rissanen. (7 h.) 75 p.
N:o 8	Kuulijan palatessa, 1 n. Heikki Soisalo. (9 h.) 75 p.
N:o 9	Tuli on itä, 1 n. Frans Viitanen. (9 h.) 50 p.
N:o 10	Aatteen voima, 4 n. M. P. (17 h.) 1:50.
N:o 11	Mestari Muikkunen, 2 kuv. Mikko Puhuriinen. (8 h.) 75 p.
N:o 12	Kukistuva suurus, 3 n. Eino Haapanen. (7 h.) 50 p.
N:o 13	Juhannus-ilta, 1 n. Urho Haapanen. (10 h.) 50 p.
N:o 14	Amerikasta palattu, 1 n. Aapo S. (11 h.) 50 p.
N:o 15	Rouva Kivi, 3 n. Liina Asikanus. (9 h.) 1 mk.
N:o 16	Noottanuottioita, 1 n. Korhos-Heikki. (7 h.) 60 p.
N:o 17	Riiksan ja rakkan, 2 n. K. O. Tanner. (8 h.) 1 mk.
N:o 18	Herra Koulunestari, 1 n. Urho Haapanen. (3 h.) 50 p.
N:o 19	Kaupias taskussa, 1 n. Aatami Kahra. (9 h.) 75 p.
N:o 20	Mestarin rakkausseikkailut, 2 n. U. Haapanen. (8 h.) 75 p.
N:o 21	Rakkaset, 1 n. Korhos-Heikki. (7 h.) 75 p.
N:o 22	Metsän povessa, 1 n. Raitu Ranta. (10 h.) 75 p.
N:o 23	Hakalan rahat, 2 n. Suru. (9 h.) 75 p.
N:o 24	Kaksi mestaria, 1 n. Urho Haapanen. (4 h.) 75 p.
N:o 25	Kolmen marikan kokenkäyttäjät, 1 n. Y. Hellala. 8 h. 75 p.
N:o 26	Torpparit, 3 n. Urho Haapanen. (7 h.) 75 p.
N:o 27	Pullanpyörättäjien kokous, 1 n. Y. Hellala. (10 h.) 50 p.
N:o 28	Suomen pillit, Runokuv. Urho Haapanen. (3 h.) 50 p.
N:o 29	Arvanosto, 3 n. Yrjö Hellala. (11 h.) 75 p.
N:o 30	Rakkautta ja poliittikkaa, 1 n. A. T. (7 h.) 75 p.
N:o 31	Patruunan palveluksessa, 3 n. A. T. (12 h.) 75 p.
N:o 32	Työläkko, 3 n. Urho Haapanen. (10 h.) 1/mk.
N:o 33	Taitelua ja epitoivoa, 3 n. Jukka Pohjola. (13 h.) 1 mk.
N:o 34	Kullervo Tuonelan joella. — Nyytikki ja Tellerovo. — Simpilat. 3 Runokuv. Urho Haapanen. (3—4 h.) 1:25 p.
N:o 35	Uusi Pastori, 2 n. Evald J. (7 h.) 75 p.
N:o 36	„Neidon mieli miehelihän“, 1 n. T. Kiviahjo. (7 h.) 50 p.
N:o 37	Lattomunden aikana, 4 n. K. O. Tanner. (19 h.) 1:50.
N:o 38	Syiden kiron, 3 n. L. E. J. (11 h.) 1 mk.
N:o 39	Alli, 3 n. A. T. (9 h.) 75 p.
N:o 40	Katovostina, 3 n. Aukusti Simelius. (15 h.) 1:50.

- N:o 93 Kun rouva ei ole kotona, 1 n., Vilho Velho. (4 h.) 75 p.
 N:o 94 Kultainen sydän, 2 n., J. M. . . . aa. (5 h.) 75 p.
 N:o 95 Pettymys, 1 n., Korhos-Heikki. (5 h.) 50 p.
 N:o 96 „Rautatiehallitus“ istuu, 1 n., Yrjö Heilala. (8 h.) 1 mk.
 N:o 97 Pohjoisnavalla, 1 n., Alarik Korhonen. (5 h.) 50 p.
 N:o 98 Sokkosilla, 1 n., Eetu Antelo. (8 h.) 75 p.
 N:o 99 Kauppa-onni, 1 n., Yrjö Heilala. (7 h.) 75 p.
 N:o 100 Harha-askeleita, 1 n., U. W. Valakorpi. (5 h.) 1 mk.
 N:o 101 Ilkeää unta, 1 n., Yrjö Heilala. (6 h.) 50 p.
 N:o 102 Kiusallinen palvelija, 2 n., Yrjö Heilala. (6 h.) 75 p.
 N:o 103 Lastenkaupat, 2 n., Korhios-Heikki. (7 h.) 75 p.
 N:o 104 Hiiri, 1 n., Vilho Velho. (5 h.) 75 p.
 N:o 105 Kylänkellot, 1 n., Aaro J. Vallinmäki. (4 h.) 75 p.
 N:o 106 Salapolttajat, 3 n., Eia Mustamaa. (11 h.) 75 p.
 N:o 107 Osuuspäivillä, 1 n., K. Halonen. (8 h.) 75 p.
 N:o 108 Poliittinen parturi, 2 n., K. Korpikivi, (9 h.), 75 p.
 N:o 109 Mätäkuussa, 1. n., Väinö Aronen (9 h.), 75 p.
 N:o 110 Porrassalmella, 1 n., Olli Salmelainen, (8 h.), 75 p.
 N:o 111 Onnenpotkaus, 3 n., Lähteenpuro. (12 h.) 1 mk.
 N:o 112 Valoa kohti, 2 n., Viiro. (12 h.) 75 p.
 N:o 113 Kahvilan Kaisu, 2 n., Korhos-Heikki. (10 h.) 75 p.
 N:o 114 Velisurmaaja, 3 n., Korhos-Heikki. (4 h.) 50 p.
 N:o 115 Väkeviä voimia, 2 n., U. W. Valakorpi. (8 h.) 1 mk.
 N:o 116 Lehtoset ja Mehtoset, 1 n. Lauri Pohjanpää (11 h.) 75 p.
 N:o 117 Kun naiset pelkäävät, 1 n. Ville Akkanen. (7 h.) 75 p.
 N:o 118 Raatimieheksi, 2 n., Olli Salmelainen. (18 h.) 1 mk.
 N:o 119 Ovelat varkaat 1 n., Ruupert Kainuulainen (9 h.) 1 mk.
 N:o 120 Tuomas Ronkainen, 2 n., Sakari Pyysalo. (7 h.) 1 mk.
 N:o 121 Torpan tyttö, 2 n., Kalle Santavuori. (7 h.) 75 p.
 N:o 122 Halley'n tähti, 2 n., Väinö Kataja. (7 h.) 75 p.
 N:o 123 Kirous ja kihlaus, 1 n., I. Rihiniemi. (4 h.) 75 p.
 N:o 124 „Hieno käytös“, 2 n., Eero Eerola. (9 h.) 75 p.

Tämä on laajin ja enin käytetty näytelmäkirjasto!

Sarjaa jatketaan.

„Huviohjelmien avuksi“

nimisessä sarjassa on ilmestynyt 27 numeroa. Myydään kaikissa kirja-
kaupoissa.

Täydellinen luettelo

(Näytelmä-Opas) näytelmistä ja Huviohjelmien avuksi sarjasta saa-
daan ilmaiseksi kaikista kirjakaupoista ja kustantajalta.

Hinta 1 mk.